

יונה פרק א'

תרשיש - הייתה מוכנת ללכת ולבוא לתרשיש.
ויתן שכרה - הקדמים ליתן שכרה תחילת, ולא עוד אלא שנתן שכר כל הספינה למען תמהר ללכת. **וירד בה לבוא עמם** - עם אנשי הספינה.

ויהנה הטיל רוח גדולה אליהם וייחי סער גזול בים והאניה חשבה להשבר:
מצודת ציון: הטיל - עניינו הסעה, כי "רוח נסע" (במדבר י"א לא) תירגם אונקלוס "רוחה נטול".
סער - הרעת גלים מן הסערה. **חשבה** - מלשון מחשבה.

מצודת דוד: והי הטיל רוח גדולה אל הים - הסיע והמשיך אל הים רוח גדולה, והיה סער גדול בים. **והאניה חשבה להשבר** - רוצה לומר: אנשי האניה חשבו שהאניה תשבר מחוזק הרוח המוליכה ברדייפה וננדוד רב מהרמת הגלים, וכובד משא הספינה מונע הרדייפה, והוא סיבה לשברת הספינה.

ויראו המלכים ויזעקו איש אל-אלקייו ויטלו את-הכליים אשר באניה אליהם לתקל מעלייהם וויה ניד אל-ירקתי הספינה וישב גירקם:

מצודת ציון: המלחים - כן יקראו מוליכי הספינה, וכן (יחזקאל כ"ט) "כל אניות הים ומלחים". **ויטלו** - עניינו השלכה, כמו (ירמיה ט"ז) "וְהַטְלֵתִי אֶתְכֶם". **ירקתי** - עבר וצד, כמו (ויקרא י"א) "ירק המזבח". **וירקם** - הוא שינה عمוקה, וכן (שופטים ד' כ"א) "וְהִוא נָרַךְ וַיַּעֲף".

מצודת דוד: ויראו המלחים ויזעקו איש אל-אלקייו - מוליכי הספינה פחדו, וכל אחד מהם

ויהיל דבריה נאה אל-יונקה בר-אממי לאמר:
ב קום לך אל-זינגה העיר הגדולה וקנא עליה ביר-עלתה רעעם לפני:
מצודת דוד: קום לך אל גינויה העיר הגדולה וקנא עלייה - רוצה לומר: שיכחם ויזהרם, וכדרוך הנביא, ועודין לא פירש לו מה יקרא. כי עלמה רעעם לפני - הרעות שהם עושים עלתה למרום, לעמוד לפני קטרג עליהם. (ולפי שנינה הוא ראש מלכות אשור, שבט אפו של המקום ברוך הוא רצה להחזירם למوطב, למען יעדמו להיות רצואה מרודות על ישראל).

ויקם יונקה לבorth תרשיisha מלפני יהונה וירד יפו נימצא אנניה באה תרשיisha נימן שכרה וירד בה לבוא עמם תרשיisha מלפני יהונה:

מצודת ציון: תרשיisha - לתרשיש, והוא שם מקום. **יפו** - שם העיר שעל הנמל. **אנניה** - ספינה.

מצודת דוד: **ויקם יונקה לבorth תרשיisha** - הוא חוץ לארץ, מקום שאין הנבואה שורה על הנביאים. זהה שנאמר "מלפני ה'", והוא ארץ ישראל שהוא מהמקום שהוא לפני ה', כי פחד פן יבוא לו הנבואה מקום קיבול הנבואה, כי פחד פן יבוא לו הנבואה עוד פעם ויפרש מה יקרא, וויכרח ללכת. ועל כי העמדת נינה היה רעה לישראל, לכן לא היה חפץ להיות שליח בדבר, כי היה טוב בעיניו שעמדו ברשות ויאבדו, ולא יהיה לשטן לישראל. ורכותינו ז"ל אמרו שחשב יהונה שהנה העכו"ם קרובוי תשובה הם, ויחייבו את ישראל שאינם מהרים לשוב. **וירד יפו** - מקום שפורשים שם הספינות. **ニימצא אנניה באה**

יונה
פרק א'

ארץ ואידינה עם אתה:

מצודת ציון: נא - עתה. ומאין - מאי זה מקום. מצודת דוד: ויאמרו אליו כדיך נא לנו באשר למי הרעה הזאת לנו - הוαι וכל הגולות נפלו עליך, הגידה עתה לנו באשר למי הרעה הזאת, ורוצה לומר: במה היה החטא, ולמי חטא, שביסבתו בא לנו רעת הסכנה הזאת. וכאי לו יאמרו: אם היה בדבר העושק, אם כן אפשר להחזיר העושק, ואם הרעות למי בדבר הידוף וכיוצא, אפשר לפיסו בממון. מה מלאכת רזיה, והוניה אנשים מרובים, עד שלא תדע מי וכי מה להחזיר להם העושק. **ומאין פבוא** - רוצה לומר: שמא עשתה במקום שבאת משם, ואלי רב הדרך, ואין לבוא שמה להחזיר דבר היפך מנהג הארץ, וכאי חטא לכולם,ומי יכול לפיס את כולם. **ואי מזה עם אתה** - מ"מ השימוש כמו הפוך, כאילו אמר זומאי זה עם אתה, ורוצה לומר: פן עשית דבר שלא כדת אליהך. וכאי לו יאמרו: אין עשית דבר שלא כדת אליהך, ואין אם כן מקום לפיסו בממון.

ט ויאמר אליהם עברית אָנֹכִי וְאַתְּ־יְהֹהָא אלְהִי הַשְׁמֵם אֲנִי יְרָא אֲשֶׁר־עָשָׂה אֶת־הָיִם וְאַתְּ־הַיְבָשָׂה:

מצודת ציון: עברית אָנֹכִי - כן קראו בני ישראל, וכן (שםות ב') "מלךדי הקברים זה", על כי מקור מחצכם מעבר הנהר.

מצודת דוד: ויאמר אליהם עברית אָנֹכִי - כאומר: אין לכם לשאול כל השאלות הללו, כי לא חטאתי לבן אדם. וכן על השאלה שהשאלו באהרונה "ויאי מזה עם אתה?", על זה השיב "עברית אָנֹכִי", ולחותסת ביאור אמר "זאת ה' הארץ אָנֹכִי". וכאי לו יגיד בזה שאלי חטא. **אשר עשה את הים ואת היבשה** - רוצה לומר: כמו שעשה את היבשה, כן עשה את הים, ובכל מקום משלה ידו. וכאי לו יאמר: הנה גם בים מצאה אותו יד ה', וכאי לו יכריחני לכת לבאות על נינווה, וזה האמרה לגובה, ועל חינם ברוחתי בחושבי שפה לא יבוא אליו דבר ה', והנה כאילו באה.

צעק להתפלל אל העכו"ם שלו. ויטילו את הפלים אשר באניה אל הים להקל מעלהיהם - השליכו את הכלים מן הספינה אל הים להקל מעלהם המשא, למען תוכל לлечת ברדיפה מבלי מונע. **ויאנה ירד אל ירפת הسفינה** - רוצה לומר: אל אחת מהירכתיים, וכן (שופטים י"ב ד) "ויקבר בערי גלעד".

ויקרב אליו רב החובל ויאמר לו מה-זה גראם קום קרא אל-אליהך אוֹלִי יתעשות האללים לנו ולא נאבד:

מצודת ציון: רב החובל - שר מנהיגי הספינה, כי רב הוא שר, וכן (ירמיה א) "וּרְبִי סָפֶלֶךְ", ומנהיגי הספינה יקראו חובלים, על כי מושכים בחבלי הווילון להפנותה מול הרוח, וכן (זיהוקאל כ"ח) "המה חובלך". אולי - עניינו כמו שמא. **יתעשות** - עניינו מחשבה, כמו (תהלים קמ"ז) "אָבְדוּ עַשְׁתָּנוֹתָיו". לנו - עליינו. ולא נאבד - **הٿپله**, אולי יחשוב האלים לנו שלא נאבד. פרומה", ורוצה לומר: שיקחו.

מצודת דוד: ויאמר לו מה לך גראם - מה לך שנדרמת, כאומר: וכי אין מרגיש שאנו עומדים בסכנה! קום קרא אל אליהך - התפלל לפני. אולי יתעשות האללים לנו ולא נאבד - על ידי התפילה, אולי יחשוב האלים לנו שלא נאבד.

ויאמרו איש אל-רעשו לכל ונפילה גורלות וגְזֻעָה בְּשָׁלְמִי הרעה הגזאת לנו ונפלו גורלות ונפל הגורל על-יזה:

מצודת ציון: לכל - עניינו זירוז. בְּשָׁלְמִי - בעבר מי.

מצודת דוד: ויאמרו - אנשי הספינה. לכל ונפילה גורלות - אמרו להפיל גורלות הרבה, כי לא רצוי לסמך על גורל אחד, כי פן במרקחה נפל על זה, אבל כשיפול פעמים מרובות על אחד, יהיה נראה שאין זה מקרה. **וְגַעַת בְּשָׁלְמִי הרעה הגזאת לנו** - בעבר מי בא עליינו רעת הסכנה הזאת. ונפלו גורלות ונפל הגורל - רוצה לומר: כל גורל וגורל.

ויאמרו אליו כדיה-גָּזָא לנו באשר למי הרעה הגזאת לנו מה-מלך מלאכת ומאין פבוא מָה

יונה
פרק א'

מצודת ציון: ויחתרו - עניינו חפירה, וכן (עמוס ט"ב) "אם ייחתרו בשואל", ורוצה לומר: החיטו במשותות בתוך הים, ונדמה כאילו חופרים בהם.

מצודת דוד: ויחתרו האנשים להשיב אל היבשה - היו משתדלים עם המשותות להשיב הספינה אל היבשה, בחשבם שם יטילו את יונה אל היבשה, והם ילכו בדרךם. ולא יכולו כי הים הולך וסוער עליהם - רוצה לומר: הרעתה הגלים היה עליהם מן היבשה למול פניהם, להרחיק את הספינה אל תוך הים.

ז: ויקראו אל-יהוה ויאמרו אלה יונה אל-נא נאבה בנפש האיש זה ואל-תתן עליינו גם נקייה ביראה יהנה באשר חפצאת עשית:
מצודת ציון: אלה - עניינו בקשה, כמו (תהלים קי"ח כה) "אנא ה' הוושעה נא".

מצודת דוד: אל נא נאבה בנפש האיש זהה - לא נהיו עתה נאבדים, בעונ שנשלח יד בנפש האיש הזה להשליכו אל הים. ואל תתן עליינו גם נקייה - רוצה לומר: אל תחשב לנו כאילו שפכנו דם נקי. כי אפה ה' באשר חפצאת עשית - רוצה לומר: הלא הכל בידך, ומדובר עשית כאשר חפצאת, ואם היה חפצך להמיתו שלא על ידינו, הלא אין מעצור בידך להמיתו אותו בלבד. אלא ודאי הגזירה היא להמיתו על ידינו.

טו: וישאו את יונה ויטלוו אל-הים ויעמד שם מזעפו:

מצודת ציון: ויעמוד - עניינו שתיקה, כמו (איוב ל"ב ט) "כי עמדו לא ענו עוד". מזעפו - עניינו קצף, כמו (מיכה ז"ט) "זעף ה' אשא", ועל הרעתה הגלים יאמר, שנראה אז כאילו הים כועס ומתקוף.

מצודת דוד: ויעמוד הים מזעפו - שתק ונח מקוף הרעתה גליו.

ט: ויראו האנשים יראה גדולה את יונה ויזבחו יזבחו ליהנה ויזרו גדרים:

מצודת דוד: ויראו האנשים יראה גדולה את ה' - בראותם השגחת המקום ויכלתו. ויזבחו נבח לה' - רוצה לומר: קיבלו על עצם לובוח לה' בבית המקדש. ויזרו גדרים - לחلك דרךה לענים.

יונה
פרק א'

ז: ויראו האנשים יראה גדולה ויאמרו אליו מה זאת עשית קידוץ האנשים כי מלפניו מילפנוי יהה זהם:

מצודת דוד: ויראו האנשים יראה גדולה - בשם עם שחטא לה, ואין אם כן מקום לפיס במנון, לנין פחדו מאד. ויאמרו אליו מה זאת עשית - לא אמרו כשואים, אלא כמתהימים, אומרם: איך עשית דבר כזה, מרוד פי ה' ולברוח מקום הנבוואה! ודוגמתו (בआית לא כ) "מה עשית ותגנוב את לבבי", שהוא ענן תימה. כי יקעו האנשים כי מלפני ה' הוא בורה - היה נודע להם שהוא בורה מלפני ה', מקום הנבוואה. כי הגיד להם - רוצה לומר: על פי הדברים שאמר הבינו אמתה העניין, כאילו הגיד להם בפה מלא.

ט: ויאמרו אליו מה-געשה לך וישתק הים מעלהינו כי הים הולך וסער:

מצודת ציון: וסער - מרעיש בהרמת הגלים מן הסערה.

מצודת דוד: ויאמרו אליו מה געשה לך וישתוק הים מעליינו - מה נעשה עמק שישתוק הים מעליינו, ולא יוסיף להרעיש עוד בהרמת הגלים. כי הים הולך וסער - רוצה לומר: הנה הים מרעיש בגליו בכל פעם יותר, וכך אין פנאי להתחכ卜 ולהתיישב בדבר. זה אמר אתה מה נעשה עמק, וכן יקום.

טב: ויאמר אליהם שאוני והטילני אל-הים ויישתק הים מעלייכם כי יזע עני כי בשלי הפער הגודל הזה עלייכם:

מצודת ציון: שאוני - עניינו לKİיה. והטילני - עניינו השלכה. בשלי - בעברוי.

מצודת דוד: ויאמר אליהם שאוני והטילני אל הים וישתוק הים מעלייכם - קחו אותו והשליכו אותו אל הים, ובודאי ישתק הים מעלייכם. כי יזע עני כי בשלי הפער הגודל הזה עלייכם - כי ידעתי שבעברוי בא הסער הגודל הזה עלייכם.

ט: ויחתרו האנשים להשיב אל-היבשה ולא יבלו כי הים הולך וסער עלייכם: